

Sygn. akt: I C 840/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2021 r.

Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Ilona Kolarz

Protokolant: sekretarz sądowy Kinga Jonkisz

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2021 r. w Bielsku-Białej

na rozprawie

sprawy z powództwa **H. H., S. H.**

przeciwko **(...) Bank (...) Spółce Akcyjnej w W.**

o ustalenie ewentualnie o zapłatę

1. ustala, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) zawarta w dniu 10 października 2007r., z późniejszymi zmianami, jest nieważna w całości,
2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 11 834 zł (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem kosztów postępowania, w tym kwotę 10 834 zł (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sędzia Ilona Kolarz

Sygn. akt I C 840/20

UZASADNIENIE

Powodowie S. H. i H. H. wnieśli pozew przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. domagając się ustalenia nieważności całej umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.10.2007 r. z późniejszymi zmianami.

Ewentualnie wnieśli o zasądzenie od pozwanej na ich rzecz solidarnie kwoty 86 261,83 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia kolejnego po dniu doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty – wskutek uznania niektórych postanowień umowy za abuzywne.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Podniósł zarzut przedawnienia roszczeń powodów w okresie obejmującym odsetkową część rat kapitałowo-odsetkowych powstałych w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 16 czerwca 2017 r. z uwagi na fakt, że roszczenia te powstały więcej niż trzy lata przed wniesieniem pozwu oraz w zakresie obejmującym raty kapitałowo-odsetkowe i rzekome nadpłaty powstałe w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 16 czerwca 2010 r. z uwagi na fakt, że roszczenia te powstały na więcej niż dziesięć lat przed wniesieniem pozwu. Pozwany podniósł również ewentualny zarzut potrącenia dochodzonej przez powodów kwoty z wzajemną wierzytelnością pozwanego o zwrot udzielonego powodom kredytu tj. kwoty 300 000 zł oraz wierzytelności pozwanego z tytułu tzw. wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału tj. kwoty 109 421,42 zł. W przypadku nieuwzględnienia przez Sąd zarzutu potrącenia

pozwany podniósł ewentualny zarzut zatrzymania kwoty 300 000 zł stanowiącej roszczenie pozwanego w stosunku do powodów o zwrot kwoty udzielonego kredytu oraz kwoty 109 421,42 zł stanowiącej roszczenie pozwanego o zwrot tzw. wynagrodzenia z tytułu korzystania z kapitału.

Strony przedstawiły szeroką argumentację na poparcie swoich stanowisk w uzasadnieniu pozwu i odpowiedzi na pozew oraz w dalszych pismach procesowych.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Strona pozwana jest następcą prawnym (...) Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W..

(okoliczność bezsporna)

Powodowie potrzebowali środków finansowych na dokończenie budowy domu jednorodzinnego. Poszukiwali kredytu złotowego. Pośrednik przekonał ich, że bardziej opłacalny jest kredyt we frankach. Przekonywano ich, że kredyt we frankach jest najbardziej korzystny i najtańszy. Zapewniano, że waluta jest stabilna oraz że wahania kursu są niewielkie. Powodom nie przedstawiono jak kształtował się kurs franka szwajcarskiego wcześniej, nie otrzymali także informacji jaki wpływ na ich zobowiązanie będzie miał wzrost kursu franka szwajcarskiego. Powodowie zdecydowali się na zawarcie proponowanej umowy kredytu. Przed podpisaniem umowy chcieli zapoznać się z jej treścią, ale zostali zapewnieni, że to jest standardowa umowa i odmówiono im zabrania umowy do domu przed jej podpisaniem. Przed podpisaniem umowy powodowie przeczytali ją, mieli wątpliwości odnośnie kreowania kursu franka szwajcarskiego w tabelach banku, a pracownik nie potrafił im udzielić odpowiedzi w jaki sposób są one tworzone. Powodowie nie mogli negocjować postanowień umowy.

(zeznania powoda H. H. – k. 352-353 i nagranie rozprawy z 29.06.2021 r., zeznania powódki S. H. – k. 353-354 i nagranie rozprawy z 29.06.2021 r.)

W dniu 10 października 2007 r. powodowie jako kredytobiorcy zawarli z (...) Bankiem Spółką Akcyjną z siedzibą w W. I Oddział B. (poprzednikiem prawnym pozwanego) umowę kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...). Zgodnie z umową bank udzielił powodom kredytu w kwocie 300 000 zł denominowanego (waloryzowanego) w walucie (...), na okres 360 miesięcy od dnia 10 października 2007 r. do dnia 20 października 2037 r. na zasadach określonych w umowie i ogólnych warunkach kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe oraz kredytów i pożyczek hipotecznych w (...) Banku S.A. (§ 2 ust. 1 umowy). Kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w (...) lub transzy kredytu miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu (§ 2 ust. 2 umowy). Kredyt przeznaczony miał zostać na dokończenie budowy domu jednorodzinnego położonego w P. przy ulicy (...) działka nr (...). Wartość całej inwestycji określono na kwotę 386 347,00 zł (§ 3 ust. 1 umowy). Uruchomienie kredytu miało nastąpić w trzech transzach na rachunek w (...) Banku S.A. wskazany w umowie (§ 4 ust. 1 umowy). Każda transza kredytu wykorzystywana była w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu kwoty kredytu według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu wykorzystania kredytu (§ 4 ust. 1a umowy). Kwota kredytu była wypłacona w złotych. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych była określona w (...). Spłata rat kapitałowo-odsetkowych dokonywana była w złotych po uprzednim przeliczeniu tych rat według kursu sprzedaży dewiz dla (...) zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w banku w dniu spłaty (§9 ust. 2 zdanie 2 umowy).

Prawne zabezpieczenie spłaty udzielonego kredytu, odsetek, a także innych związanych z kredytem należności stanowiła m.in. hipoteka kaucyjna do wysokości 600 000 zł ustanowiona na nieruchomości położonej w P. przy ul. (...) działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Cieszynie prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także cesja na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia budowy domu jednorodzinnego od ognia i innych zdarzeń losowych oraz weksel własny in blanco wraz z deklaracją wekslową (§ 10 ust. 1).

Zawierając umowę powodowie oświadczyli, że w związku z zaciągnięciem kredytu denominowanego (waloryzowanego) w walucie wymiennej zostali poinformowani przez bank o ryzyku związanym ze zmianą kursów walut oraz, że zrozumieli wynikające z tego konsekwencje (§ 11 ust. 4).

(umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) – k. 38-42, zeznania świadka K. D. k. 302-313)

Dokładną wysokość zobowiązania powodów w (...) można było określić w dniu uruchomienia kredytu. Powodowie znali wysokość raty w (...), wysokość raty w PLN poznawali w dniu spłaty.

(zeznania świadka K. D. k. 302-313)

Poprzednik prawny pozwanego tworzył dziennie dwie tabele kursów walut. Tabele były tworzone przy wykorzystaniu programu informatycznego, do którego wprowadzano średni kurs waluty na rynku międzybankowym, następnie program ściągał z R. kursy krosowe krzyżowe) i w oparciu o nie i wprowadzony wcześniej kurs wyliczał średnie kursy dla pozwanego banku (poprzednika prawnego). Tabele kursów banku były publikowane w oddziałach banku oraz na stronach internetowych banku, były i są ogólnodostępne. Wysokość spreadu walutowego, będącego różnicą pomiędzy kursem sprzedaży, a kursem kupna waluty, jest określana przez dyrektora Departamentu Skarbu, uprawnienia takie ma również zarząd banku.

(zeznania świadka E. S. k. 315-323)

W dniu 15 września 2015 r. powodowie zawarli z Bankiem (...) S.A. we W. (następcą prawnym (...) Banku S.A. i poprzednikiem prawnym pozwanego) aneks do umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...), w którym ustalono, że spłata kredytu będzie dokonywana w (...). Ponadto dodano postanowienia dotyczące ustalania kursów waluty (...). Zgodnie z tymi postanowieniami bank ustalał wysokość obowiązujących w banku kursów kupna i sprzedaży dewiz w oparciu o kurs średni banku. Stosowane przez bank kursy walutowe publikowane były w tabeli kursów banku. Kurs średni banku (publikowany w tabeli kursów banku) ustalany był jako średni kurs walutowy dla poszczególnych walut na rynku międzybankowym, stanowiący średnią arytmetyczną z ofert kupna i ofert sprzedaży danej waluty, oferowanych przez profesjonalnych uczestników rynku walutowego, obliczany w oparciu o aktualny w chwili publikacji tabeli kurs kupna oraz kurs sprzedaży, zgodnie z wzorem: $(\text{kurs kupna} + \text{kurs sprzedaży}) / 2$. Kursy walutowe na rynku międzybankowym dla poszczególnych walut były prezentowane na stronie internetowej R.. Publikowany w tabeli kursów banku spread walutowy to różnica pomiędzy kursem sprzedaży dewiz, a kursem kupna dewiz. Kurs kupna dewiz liczony był według wzoru: $\text{kurs średni banku} - \text{połowa spreadu walutowego publikowanego w tabeli kursów banku}$. Kurs sprzedaży dla dewiz liczony jest według wzoru: $\text{kurs średni banku} + \text{połowa spreadu walutowego publikowanego w tabeli kursów banku}$.

(aneks nr (...) do umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) z 10.10.2007 r. – k. 43-44)

Zgodnie z ogólnymi warunkami kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe i pożyczek hipotecznych w (...) Bank S.A. na wniosek kredytobiorcy bank mógł przekształcić kredyt denominowany (waloryzowany) na kredyt złotowy lub zmienić rodzaj waluty wymiennej takiego kredytu. Za zmianę warunków umowy bank pobierał prowizję. Postanowienia te nie dotyczyły pożyczki hipotecznej (§17 ust. 1-4 OWU).

(ogólne warunki kredytowania w zakresie udzielania kredytów na cele mieszkaniowe i pożyczek hipotecznych w (...) Bank S.A. – k. 45-48)

Uruchomienie kredytu nastąpiło zgodnie z umową w trzech transzach, tj. w dniach:

- 17 października 2007 r. w kwocie 100 000 zł,

- 17 stycznia 2008 r. w kwocie 100 000 zł,

- 15 maja 2008 r. w kwocie 100 000 zł.

W okresie od 17 października 2007 r. do 20 marca 2020 r. powodowie uiścili na rzecz banku kwotę 149 841,70 zł, w tym:

- kwotę 96 984,78 zł tytułem kapitału,
- kwotę 49 724,71 zł tytułem odsetek,
- kwotę 2,83 zł tytułem odsetek karnych,
- kwotę 3 129,38 zł prowizji.

W trakcie spłaty powodowie na koncie bankowym zabezpieczali środki umożliwiające pokrycie raty. Nigdy nie wiedzieli jaką dokładnie kwotę zabezpieczyć na ten cel.

(zaświadczenie z 31.03.2020 r. – k. 49-52, zestawienie – k. 143-147, zeznania powoda H. H. – k. 352-353 i nagranie rozprawy z 29.06.2021 r., zeznania powódki S. H. – k. 353-354 i nagranie rozprawy z 29.06.2021 r.)

W latach 2004-2009 najpopularniejsze wśród klientów poprzednika prawnego pozwanego były kredyty indeksowane w walucie (...). Raty takich kredytów były niższe niż kredytów udzielanych w złotych. Kredyt indeksowany w walucie (...) był niżej oprocentowany.

(zeznania świadka K. D. k. 302-311)

Ustalając stan faktyczny Sąd oprął się na dokumentach przedłożonych przez strony, zeznaniach świadków E. S. i K. D. oraz zeznaniach stron.

Sąd nie znalazł podstaw do kwestionowania dokumentów przedłożonych przez strony, które miały znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, nie czyniła tego również żadna ze stron postępowania.

Sąd nie dokonywał ustaleń faktycznych na podstawie raportów, informacji i opinii prywatnych przedłożonych przez strony, dokumenty te nie były przydatne dla ustalenia stanu faktycznego w niniejszej sprawie. Dokumenty te przedstawiały jedynie ocenę prawną umów kredytowych indeksowanych/denominowanych do waluty (...), a nie odnosiły się konkretnie do umowy kredytu objętej rozpoznawaną sprawą. Opinie ekonomiczno-prawne zawarte w opracowaniach stanowią wyraz wiedzy specjalistycznej ich autorów i noszą pozór opinii biegłych, jednak ze względu na powstanie tych opracowań poza niniejszym procesem nie podlegają rygorom właściwym dla opinii biegłych, takim jak wymóg bezstronności biegłego, złożenia przyrzeczenia, możliwość weryfikacji opinii poprzez opinię uzupełniającą lub ustne wyjaśnienia. Z tych też powodów, Sąd potraktował je jedynie jako wyraz poglądów wzmacniających argumentację strony postępowania.

Sąd oddalił wniosek pozwanego o zawieszenie niniejszego postępowania do czasu zakończenia sprawy prowadzonej przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej pod sygn. akt C-19/20 albowiem, w chwili wydania postanowienia oddalającego wniosek o zawieszenie postępowania, rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie zależało od tego rozstrzygnięcia, w rozumieniu art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c. Sąd może dokonać w sprawie samodzielnych ustaleń i oprzeć się na dotychczasowym, bogatym orzecznictwie. Nadto przed zakończeniem niniejszej sprawy postępowanie w sprawie C-19/20 zostało zakończone.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu finansów i bankowości albowiem ustalenie okoliczności, na które dowód ten miałby zostać przeprowadzony nie było konieczne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Wyczerpanie niezbędne do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie wymagały wiadomości specjalnych i Sąd mógł dokonać ich samodzielnie.

Ustalając w sprawie stan faktyczny Sąd oparł się również na zeznaniach powodów którym w całości dał wiarę. Powód H. H. zrelacjonował przebieg zdarzeń związanych z zawarciem umowy kredytu, a powódka S. H. te okoliczności potwierdziła. Sąd uznał ich zeznania za wiarygodne w całości.

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie S. H. i H. H. wnieśli pozew przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. domagając się ustalenia nieważności całej umowy kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.10.2007 r. z późniejszymi zmianami.

Powodowie wystąpili również z powództwem ewentualnym, z uwagi na uwzględnienie powództwa głównego Sąd nie rozważał jego zasadności.

W ocenie Sądu przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że zawarta przez strony umowa kredytu jest nieważna.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Nieważność jako sankcja wadliwości czynności prawnej ma charakter ogólny i odnosi się do wszystkich czynności prawnych. Ma najdalej idący charakter, przez co pochłania inne sankcje, nie dopuszczając do zbiegu norm. Nieważność czynności prawnej ma pierwotny charakter, zatem już od chwili jej dokonania czynność prawna nie wywołuje zamierzonych przez strony skutków, powstaje z mocy prawa, wywołuje skutek erga omnes, sąd musi wziąć pod uwagę nieważność czynności prawnej z urzędu, jest definitywna w tym znaczeniu, że czynność nie jest ważna i nie stanie się ważna, nawet jeśli przesłanka nieważności odpadnie, nie zależy od rangi naruszeń, nie wywołuje skutków zamierzonych przez strony.

Sankcją w postaci nieważności zagrożona jest czynność prawna sprzeczna z ustawą, przy czym o sprzeczności można mówić zarówno w odniesieniu do treści czynności prawnej, jak i jej celu. Polega ona na kolizji normy konkretnej i indywidualnej opartej na czynności prawnej z normą generalną i abstrakcyjną, jaka wynika z ustawy, sprzeczność z ustawą należy odnosić nie tylko do literalnie odczytywanych przepisów kodeksu cywilnego, lecz także do zasad ogólnych, które leżą u podstaw systemu prawnego oraz norm prawnych, które można wywieść z ustawy. Sprzeczność z ustawą może przybrać różne postacie, czynność jest nieważna jeżeli nie respektuje ustawowych zakazów, nakazów przewidzianych ustawą, jej cel jest sprzeczny z ustawą, jej treść sprzeciwia się naturze stosunku prawnego.

Działanie w celu obejścia prawa polega na tym, że strony podejmują czynność prawną, która, choć formalnie nie narusza żadnego ustawowego zakazu, w istocie zmierza do osiągnięcia rezultatu (celu) niedozwolonego przez ustawę.

Sankcją nieważności dotknięta jest również czynność prawna, która narusza zasady współżycia społecznego. Przez to pojęcie należy rozumieć klauzulę generalną odwołującą się do powszechnie uznawanych i akceptowanych w danym społeczeństwie wartości, wyznaczających zasady przyzwoitego, uczciwego zachowania, obejmujące zarówno normy moralne, jak i obyczajowe. O sprzeczności z zasadami współżycia społecznego można mówić zarówno wtedy, gdy z tymi zasadami nie daje się pogodzić treść czynności prawnej albo jej cel, ale także wtedy, gdy czynność jest przedsięwzięta w celu obejścia zasad współżycia społecznego. (por. Aleksandra Janas, Komentarz do art. 58 Kodeksu cywilnego, System Informacji Prawnej LEX).

Bezsporne w sprawie było, że strony zawarły umowę kredytu indeksowanego. Umowa została zawarta w dniu 10 października 2007 roku czyli przed zmianą ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która to ustawa zawierała uregulowania dotyczące kredytów denominowanych. Utrwalone obecnie jest orzecznictwo Sądu Najwyższego o dopuszczalności zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązania kredytowego w odniesieniu do kredytów zawieranych przed nowelizacją ustawy (por. wyrok SN z 27.02.2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330).

Definicja umowy kredytu została zawarta w art. 69 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu, w brzmieniu obowiązującym w chwili zawarcia umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

2. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z istoty umowy kredytu wynika zobowiązanie banku polegające na oddaniu do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych. Jest to główne świadczenie banku stanowiące essentiali negotii umowy.

Istotą umowy kredytu, jako stosunku obligacyjnego, jest jej konsensualny charakter, oparcie tego stosunku na zgodnej woli stron w zakresie zawarcia umowy w odniesieniu do akceptowanej przez obie strony treści tej umowy, w tym jej głównych postanowień, które muszą być doprecyzowane w stopniu umożliwiającym przysypianie stronom umowy woli i zamiaru zawarcia umowy na ustalonych w niej warunkach. Natura stosunków zobowiązaniowych wyklucza uznanie, że do zawarcia umowy dochodzi wskutek złożenia tylko przez jedną ze stron oświadczenia woli o treści mogącej odpowiadać rodzajowi konkretnej umowy albo jej istotnych elementów. Natura stosunku obligacyjnego wyklucza też akceptację sytuacji, w której skonkretyzowanie zobowiązania kredytobiorcy wobec banku z tytułu spłaty kredytu, czyli w zakresie rat kapitałowo – odsetkowych zostałyby pozostawione w umowie jednej ze stron, a zwłaszcza bankowi mającemu zwykle silniejszą pozycję niż konsument.

Niewątpliwie sprzeczne z istotą stosunków umownych są postanowienia umowy, w której strona silniejsza ekonomicznie jest uprawniona do jednostronnego określenia kursu waluty wskazanej w umowie jako właściwej dla oznaczenia kwot rat obciążających kredytobiorcę. Zawarcie w umowie takiej klauzuli niewątpliwie prowadzi do naruszenia zasady swobody umów, o której mowa w art. 353¹ k.c.

Orzecznictwo stoi również na stanowisku, że umowa, w świetle której to jedna ze stron ma prawo jednostronnie określić wysokość swojego świadczenia albo wiarygodności, jest sprzeczna z właściwością (naturą) stosunku zobowiązaniowego i z tego również względu nieważna. Jeśli dłużnik ma prawo jednostronnie określić wysokość swojego zobowiązania, to w istocie nie jest on zobowiązany, natomiast sytuacja, w której wierzyciel określa jednostronnie zobowiązanie dłużnika, stanowi rażące naruszenie równowagi kontraktowej i tym samym pogwałcenie natury stosunków zobowiązaniowych (por. wyrok S. Apel. W Warszawie z 12.02.2020 r., I ACa 297/19, LEX 2977478, por. uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z 22 maja 1991 r., III CZP 15/92, OSNC 1992 z. 1, poz. 1 i z 6 marca 1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992 z. 6, poz. 90, wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 10.12.2019 r., XXV C 1473/17 LEX 2766774).

W zawartej przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego umowie kwota kredytu została ustalona na 300 000 zł. Kredyt był, jak wskazano w umowie, denominowany (waloryzowany) w walucie (...). Kwota kredytu denominowanego (waloryzowanego) w (...) lub transzy kredytu miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązująca w banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy. Zgodnie z postanowieniami zawartej umowy każda transza kredytu miała być wykorzystywana w złotych przy jednoczesnym przeliczeniu wysokości transzy według kursu kupna dewiz dla (...) zgodnie z Tabelą kursów obowiązująca w banku w dniu wykorzystania danej transzy (§ 4 ust. 1a). Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych była określana w (...). Spłata rat kapitałowo – odsetkowych miała być dokonywana w złotych po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo – odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla (...) zgodnie z Tabelą kursów obowiązująca w banku z dnia spłaty. Wysokość rat kapitałowo – odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla (...) obowiązującego w banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości tego kursu miała wpływ na ostateczną wysokość spłaconego przez kredytobiorcę kredytu. (§ 9 ust. 2).

Z powyższych zapisów wynika, że kwota kredytu była przeliczana na (...) na podstawie kursu kupna waluty z tabeli kursowej banku, a wysokość rat kapitałowo – odsetkowych była przeliczana na złotówki według kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku. Równocześnie postanowienia umowy nie określały sposobu ustalania tabeli kursów. W zawartej umowie strony nie ustaliły sposobu przeliczenia franków szwajcarskich na złotówki, ani kursu kupna franków szwajcarskich. W ocenie Sądu odwołanie się do tabeli obowiązującej u pozwanego nie jest wystarczające, a nadto pozwalało na jednostronne kształtowanie zobowiązania powodów przez pozwanego bank. Umowa nie zawierała uprawnienia powodów do uczestnictwa w ustalaniu kursu kupna franka szwajcarskiego, a z drugiej strony w żaden sposób nie ograniczała w tym zakresie pozwanego banku, pozwanego bank zgodnie z zawartą umową miał tutaj całkowitą dowolność. Powodowie nie mieli, zgodnie z zawartą umową, żadnego wpływu na ukształtowanie i wykonywanie kluczowego elementu stosunku umownego. Bez znaczenia jest przy tym sposób w jaki faktycznie kurs ten był przez pozwanego ustalany. Dokonując oceny umowy pod kątem jej ewentualnej nieważności Sąd ocenia bowiem postanowienia umowne, nie zaś sposób wykonywania danej umowy. W zawartej umowie nie określono zasad ustalania przez pozwanego kursów walutowych, bank zastrzegł dla siebie uprawnienie do jednostronnego określenia wysokości zobowiązania powodów, co niewątpliwie stanowi rażące naruszenie równowagi kontraktowej i tym samym pogwałcenie natury stosunków zobowiązaniowych, w konsekwencji pozostając w sprzeczności z art. 353¹ k.c. W obowiązującej na gruncie prawa polskiego konstrukcji zobowiązania umownego jako stosunku prawnego pomiędzy formalnie równorzędnymi podmiotami nie ma miejsca na przyznanie jednej ze stron zobowiązania możliwości jednostronnego, władczego oddziaływania na pozycję drugiej strony, a w szczególności na wysokość świadczenia albo kształt zobowiązania jednej ze stron. W uzasadnieniu wyroku z 22 maja 2014 r., sygn. akt IV CSK 597/13 (LEX 1504845) Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że „nie zasługuje na aprobatę pogląd uznający dopuszczalność przyznania wyłącznie jednej stronie stosunku zobowiązaniowego możliwości zmiany warunków umowy”. Podobnie w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 października 2017 r., sygn. VI ACa 726/16, sąd ten wskazał jednoznacznie, że „umowa, w której jedna ze stron może dowolnie wpływać na zakres własnego zobowiązania, nie mieści się w granicach swobody umów, zaprzeczając istocie (naturze) stosunku obligacyjnego, w rozumieniu art. 353¹ k.c.". W swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy również wielokrotnie wypowiadał się odnośnie umów zawieranych przez banki wykluczając w stosunku do tych umów możliwość jednostronnego, swobodnego i nieskrępowanego

kształtowania wysokości zmiennego oprocentowania. W uchwałach składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 6 marca 1992 r., sygn. III CZP 141/91, LEX 3725 oraz uchwale Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., sygn. III CZP 50/92, LEX 1929167, Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że okoliczności, od zaistnienia których ma być uzależniona w regulaminie bankowym zmiana wysokości oprocentowania wkładów i kredytów, powinny być skonkretyzowane w taki sposób, aby w przyszłości mogła być dokonana należyta ocena, czy rzeczywiście one wystąpiły i czy w związku z tym zmiana oprocentowania jest obiektywnie usprawiedliwiona. Orzecznictwo to można odnieść także do innych postanowień umownych, w oparciu, o które bank jest uprawniony do jednostronnego kształtowania w toku wykonywania umowy zobowiązań kredytobiorcy bez wypowiedzenia warunków umowy.

Istotnym jest, że w chwili zawierania umowy powodowie w istocie nie znali faktycznej wysokości kredytu, którego spłata ich obciążała. Wysokość ta miała zostać dopiero wskazana przez pozwany bank i miała zostać ustalona w oparciu o kurs kupna walut dla (...) ustalany przez bank i obowiązujący w banku w dniu wypłaty środków.

Takie ukształtowanie umowy jest sprzeczne z istotą stosunku zobowiązaniowego. Świadczenie stron stosunku zobowiązaniowego musi zostać dokładnie określone już w momencie jego powstania, ewentualnie jego określenie może być uzależnione od czynników obiektywnych, nadto określenie świadczeń nie może zostać pozostawione jednej ze stron stosunku co miało miejsce w niniejszej sprawie. Pozwany (jego poprzednik prawny) w zawartej umowie przyznał sobie możliwość dowolnego i jednostronnego ustalenia swojego świadczenia, które następnie miało być spłacone przez kredytobiorców, kredyt wypłacony różnił się wysokością od kredytu spłacanego. Zawarta umowa nie zawierała żadnych gwarancji prawnych dla powodów mających chronić ich przed dowolnym wykorzystaniem przez pozwany bank uprawnień do ustalania kursu kupna (...), a w konsekwencji do ustalania faktycznej wysokości zobowiązania powodów.

Opisane ukształtowanie stosunku zobowiązaniowego narusza jego istotę, gdyż wprowadza do niego element nadrzędności jednej ze stron i podporządkowania drugiej strony, bez odwołania do jakichkolwiek obiektywnych kryteriów, zakreślających granice swobody jednej ze stron. Naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego oznacza przekroczenie granic swobody umów określonych w art. 353¹ k.c. i prowadzi do nieważności czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą (art. 58 k.c.). Dotknięte nieważnością postanowienia dotyczą głównego świadczenia stron, tj. wypłaty kredytu i zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu, co należy do essentialia negotii umowy kredytu. Zasady określania kursów waluty obcej, stosowane do wyliczenia salda kredytu, a następnie jego rat są sprzeczne z ustawą jako ukształtowane z naruszeniem właściwości (natury) stosunku prawnego, a więc z przekroczeniem określonych w art. 353¹ k.c. granic swobody umów.

Na ocenę powyższych postanowień pozostaje bez wpływu okoliczność, że decyzja o zaciągnięciu kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego była decyzją podjętą przez powodów samodzielnie, nie wpływa to w żaden sposób na ocenę ważności zaciągniętego zobowiązania. Powodowie mieli świadomość postanowień umownych, ich znaczenia, nie zmienia to jednak faktu, że postanowienia te pozostają w sprzeczności z naturą stosunku zobowiązaniowego. Również bez wpływu na ocenę ważności umowy pozostaje przyjęcie na siebie przez kredytobiorców ryzyka wynikającego ze zmiany kursu (...). Przyjęcia tego ryzyka, nie można interpretować jako zgody na ustalanie przez bank kursu (...) w dowolny sposób. Uprawnienie banku do jednostronnego określania wysokości rat w złotych polskich poprzez zastosowanie kursu sprzedaży z tabeli kursowej pozwanego banku prowadzi również do tego, że pozwany bank przypisał sobie prawo do jednostronnego określenia łącznej wysokości spłacanego kredytu, przy równoczesnym braku wskazania w umowie podlegających weryfikacji podstaw do ustalania kursów walut w tabeli kursowej.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że umowa zawarta przez powodów z poprzednikiem prawnym pozwanego jest nieważna jako sprzeczna z art. 69 ust. 1 Prawa bankowego i art. 353¹ k.c.

Nadto niewątpliwie postanowienia umowy naruszają także zasady współzycia społecznego co stanowi kolejną przesłankę do uznania, że umowa ta jest nieważna. Łączący strony stosunek prawny został ukształtowany w

sposób krzywdzący dla powodów przy równoczesnym wykorzystaniu przez pozwanego (jego poprzednika prawnego) silniejszej pozycji, niewątpliwie stosunek ten narusza zasady uczciwego obrotu oraz lojalności wobec kontrahenta.

Na marginesie należy wskazać, że zasadne były również twierdzenia powodów odnośnie abuzywności zawartych w umowie postanowień.

Niedozwolone postanowienia umowne to konstrukcja przewidziana w art. 385¹ k.c. i n. mająca na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą, jakim niewątpliwie jest pozwany.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone zależna jest w świetle powołanego przepisu od spełnienia następujących przesłanek:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacji,
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,
- 3) ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta,
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

Dokonując oceny czy postanowienia zawartej umowy mogą zostać uznane za niedozwolone w pierwszej kolejności należy ustalić czy zostały one indywidualnie uzgodnione.

Niezgodnione indywidualnie są postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, w szczególności są to postanowienia umowy przejęte z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3 powołanego przepisu). W tym kontekście należy wskazać na art. 3 ust. 2 dyrektywy rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich zgodnie, z którym warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej.

W okolicznościach niniejszej sprawy nie można przyjąć, że postanowienia zawartej przez strony umowy były z powodami indywidualnie negocjowane. Powodowie mieli częściowo wpływ na wysokość kredytu, jego walutę, okres kredytowania, wybór konkretnego banku, niewątpliwie wybrali najkorzystniejszą dla siebie ofertę, jednak nie jest to tożsame z przyjęciem, że doszło do indywidualnego ustalenia z powodami zapisów umowy. Pozwany (jego poprzednik prawny) posługiwał się określonym wzorem umowy, powodowie otrzymali do podpisania gotowy dokument obejmujący wszystkie postanowienia umowne. Niewątpliwie pewne istotne postanowienia zawartej umowy były negocjowane indywidualnie, takie jak warunki udzielenia kredytu, waluta, zabezpieczenia. Jednakże fakt, że niektóre z warunków umowy były negocjowane indywidualnie nie wyłącza stosowania powołanego przepisu do pozostałej części umowy, jeżeli ogólna ocena umowy wskazuje na to, że została ona sporządzona w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej (por. wyrok SN z 7.11.2019 r., IV CSK 13/2019, LEX 2741776). W ocenie Sądu w niniejszej sprawie właśnie tak było, umowa została sporządzona na określonym wzorcu, a indywidualnie uzgodnione były jedynie te postanowienia, które ze swojej istoty nie mogły nie zostać w taki sposób uzgodnione czyli kwota

kredytu, waluta, czy zabezpieczenie. Należy również zwrócić uwagę, że z art. 385¹ § 3 k.c. wynika domniemanie, że jeżeli przedsiębiorca posługuje się wzorcem umowy, z którego przejmuje postanowienia, te postanowienia nie zostają uzgodnione indywidualnie z konsumentem, a § 4 tego artykułu stanowi, że ciężar dowodu obalenia tego domniemania spoczywa na przedsiębiorcy posługującym się konkretnym wzorcem. Pozwany bank nie udowodnił w niniejszej sprawie, aby doszło do indywidualnego uzgodnienia postanowień umowy, której dotyczy zarzut abuzywności, a więc postanowień dotyczących faktycznej wysokości udzielonego kredytu, ustalania wysokości należnych rat i wysokości pozostałego do spłaty zobowiązania przy zastosowaniu kursu sprzedaży czy kupna waluty obcej obowiązującego w pozwanym banku. Bank nie wykazał, aby kredytobiorcy indywidualnie uzgodnili postanowienia dotyczące sposobu przeliczenia, sposobu ustalenia wysokości kursów walut, czy warunków spłaty kredytu.

W dalszej kolejności konieczne jest ustalenie czy postanowienia, których dotyczy zarzut abuzywności są postanowieniami, które nie określają głównych świadczeń stron albo jeżeli określają główne świadczenia stron ustalenie czy zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 7 listopada 2019 r. sygn. akt IV CSK 13/2019, LEX 2741776, że klauzule dotyczące przewalutowania dotyczą głównych świadczeń stron, a w konsekwencji konieczne jest ustalenie czy zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny. Postanowienia jednoznaczne to postanowienia zrozumiałe dla konsumenta, wyrażone prostym i zrozumiałym językiem.

Odnosnie postanowień zawartych w § 2 ust. 2, § 4 ust. 1a, § 9 ust. 2, § 9 ust. 6 umowy dotyczących sposobu ustalania wysokości przyznanego kredytu, należnych do spłaty rat nie można przyjąć, że postanowienia te zostały wyrażone w sposób jednoznaczny. Na podstawie zawartych w nich klauzul przewalutowania powodowie nie byli w stanie określić faktycznej wysokości przyznanego w umowie kredytu oraz należnych rat. Postanowienia te odsyłały do nieokreślonych w umowie wielkości tj. kursów z tabeli kursów walut obowiązujących w banku. Wielkości tych nie dało się sprecyzować albowiem umowa nie określała w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna walut będą określone w tabeli banku, sama umowa nie określała również podstaw, w oparciu o które będą ustalone.

W świetle powyższego należy stwierdzić, że postanowienia zawartej przez strony umowy dotyczące wypłaty kredytu czy określenia wysokości rat były niejednoznaczne. Niejednoznaczność powyższych postanowień oraz brak ich indywidualnego uzgodnienia umożliwia badanie czy postanowienia te były abuzywne. Konieczne jest więc dokonanie oceny czy ukształtowane prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami, czy rażąco naruszają interesy konsumenta.

Dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Odnosnie pojęcia „interes konsumenta” to pojęcie to należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, ale mogą tu wejść w grę także inne aspekty. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta można rozumieć jako nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Postanowienia umowy rażąco naruszają interes konsumenta jeżeli poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron. Między innymi o takiej sytuacji można mówić w razie nadmiernego naruszenia równowagi interesów stron poprzez wykorzystanie przez jedną z nich swojej przewagi przy układaniu wzorca umowy. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (por wyrok SN z 7.11.2019 r., IV CSK 13/2019, LEX 2741776).

W ocenie Sądu zawarte w umowie stron klauzule przewalutowania w świetle powyższego muszą zostać uznane za klauzule niedozwolone. Przyznawały one stronie pozwanej (poprzednikowi prawnemu), profesjonalście, uprawnienie do kształtowania wysokości świadczenia kredytobiorców w sposób dowolny, albowiem to pozwanemu zastrzeżono

prawo do tworzenia tabel walut, w oparciu, o które dokonywano przeliczeń należnych świadczeń. W postanowieniach umownych nie zawarto obiektywnych wskaźników w oparciu, o które następowałoby wyliczenie kursu waluty, w konsekwencji czego bank miał swobodę ich oznaczania. Powodowie byli uzależnieni od decyzji banku, nie mieli możliwości weryfikowania prawidłowości ustalania tabel walut, nie mieli żadnego wpływu na wysokość tych kursów. Dokonując samodzielnych ustaleń w zakresie tabel kursów pozwany wpływał na wysokość należnych mu świadczeń. Niewątpliwie postanowienie pozwalające jednej ze stron na dowolne kształtowanie wysokości świadczeń drugiej strony jest klauzulą abuzywną. Klauzule te rażąco naruszają zasadę równowagi kontraktowej stron na niekorzyść konsumentów, a także dobre obyczaje, które nakazują, by ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy, o ile nie wynikają z czynników obiektywnych, były możliwe do przewidzenia, a sposób ich generowania poddawał się weryfikacji (por wyrok S.Apel. w Warszawie z 21.10.2011 r., VI ACa 420/11, LEX nr 1120261).

Równocześnie bez znaczenia jest w jakim zakresie przyznane mu uprawnienie było przez pozwany bank wykorzystywane i w jakim zakresie kredytobiorca został tym działaniem pokrzywdzony. W świetle art. 385¹ k.c. kontroli podlega treść umowy, a nie sposób jej wykonania czy też sposób ewentualnego wykorzystania badanego postanowienia umownego przez przedsiębiorcę, na którego korzyść postanowienie to zostało zastrzeżone. Kontroli podlega samo uprawnienie do stosowania danej klauzuli, a nie sposób jego wykorzystania. Uzależnienie kwot do wypłaty i zwrotu kwoty kredytu od zachowań i decyzji tylko jednej ze stron umowy, w dodatku strony silniejszej względem konsumenta, prowadzi do wniosku, że od samego początku nie było obiektywnego mechanizmu, który pozwoliłby ustalić świadczenie kredytobiorcy w sposób niezależny od decyzji banku. Nie da się tego pogodzić z ogólnymi zasadami prawa cywilnego zakładającymi w stosunkach zobowiązaniowych równowagę prawną stron umowy oraz określoność i przewidywalność ich wzajemnych świadczeń. Klauzule te kształtują prawa i obowiązki konsumenta - kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami przez uzależnienie warunków waloryzacji świadczenia od kompetencji silniejszej strony umowy, tj. banku. Odwołanie do kursów walut zawartych w „tabeli kursów” oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. W konsekwencji jest niewątpliwie, że pozwany bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka szwajcarskiego. Jednocześnie prawo banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych (por. wyrok SN z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, LEX 2732285).

W ocenie Sądu wszystkie przedstawione powyżej argumenty dotyczące abuzywności klauzul umownych świadczą również o tym, że postanowienia umowne, które kwestionują powodowie, są sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, a w konsekwencji są nieważne.

W razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula konsumencka dotycząca sposobu tej denominacji, rozważyć należy dwie możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to ustalenie, czy po wyeliminowaniu klauzuli niedozwolonej, zgodnie z przepisami krajowymi, umowa kredytu bankowego może obowiązywać w pozostałym zakresie jako ta właśnie umowa, mająca strony, przedmiot oraz prawa i obowiązki stron. Druga możliwość rozstrzygnięcia, to uznanie umowy za nieważną lub w zależności od spełnionych przesłanek - unieważnienie zawartej umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy nazwanej kredytu bankowego. Po ustaleniu okoliczności rozpoznawanej konkretnie sprawy konsument winien oświadczyć, które rozwiązanie wybiera jako dla niego korzystniejsze (por. wyrok SN z 29.10.2019 r., IV CSK 309/18, LEX 2732285). Tak samo wygląda sytuacja w przypadku kredytów indeksowanych.

Jak wskazano wcześniej stosownie do art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W myśl § 2 tego przepisu, nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Jak stanowi § 3 jeżeli nieważnością jest dotknięta

tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W ocenie Sądu nie ulegało kwestii, że bez omówionych wyżej postanowień o umożliwieniu kredytodawcy kształtowania wedle jego woli w trakcie wykonywania umowy wysokości świadczenia własnego i kredytobiorców, a zwłaszcza bez klauzuli indeksacyjnej, której zakres nie został w żaden sposób ograniczony, sporna umowa nie zostałaby zawarta. Jest ona zatem w całości nieważna. Bez zakwestionowanych postanowień utrzymanie w mocy zawartej umowy nie jest możliwe, klauzule indeksacyjne w zasadzie determinowały inne istotne postanowienia umowne takie jak np. wysokość oprocentowania, prowizję czy koszty kredytu. Bez tych klauzul postanowienia te niewątpliwie miałyby inną treść.

W ocenie Sądu uzasadnione było żądanie powodów ustalenia, że umowa kredytu na cele mieszkaniowe (...) nr (...) z dnia 10.10.2007 r. z późniejszymi zmianami jest nieważna. Powodowie zdecydowanie się tego domagały przy świadomości mogących z tego wynikać skutków prawnych.

Zgodnie z treścią art. 189 kpc powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Powyższy przepis określa materialnoprawne przesłanki zasadności powództwa, w którym powód domaga się sądowego ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. W trybie tego przepisu można domagać się jedynie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Nie dopuszcza on możliwości ustalania w tym trybie innych okoliczności. Wnosząc pozew od ustalenie powód jest obowiązany wykazać istnienie interesu prawnego. Interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Powód musi także udowodnić, że ma interes prawny skierowania powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu.

Powodowie niewątpliwie posiadają interes prawny w ustaleniu nieważności umowy. Sąd podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2001 roku, I CKN 1111/00, LEX nr 1168032, że interes prawny powoda, będący materialnoprawną przesłanką powództwa o ustalenie, nie jest automatycznie niweczony przez każdy fakt istnienia innej formy ochrony jego praw. Należy mieć na uwadze, że umowa kredytu jest długoterminowa, w oparciu o nią powodowie są zobowiązani do świadczenia wobec pozwanego, zostały ustanowione zabezpieczenia, umowa ta kształtuje sytuację prawną powodów, niesie daleko idące konsekwencje i zawarte w wyroku ustalenie, że jest ona nieważna, rozstrzygnie spór pomiędzy stronami.

Sąd nie oceniał zasadności podniesionego przez pozwanego ewentualnego zarzutu potrącenia, albowiem ze swojej istoty mógł on odnosić się jedynie do żądania ewentualnego podniesionego przez powodów, a w związku z uwzględnieniem żądania głównego Sąd nie zajmował się żądaniem ewentualnym. Podobnie zarzut zatrzymania podniesiony przez pozwanego nie mógł być rozpatrywany w przypadku, kiedy orzeczenie Sądu zostało ograniczone do ustalenia nieważności umowy. Również zarzut przedawnienia mógł odnosić się jedynie do roszczeń majątkowych.

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od pozwanego jako przegrywającego sprawę na rzecz powodów 11 834 zł tytułem kosztów postępowania, zasądzona kwota obejmuje uiszczoną przez powodów opłatę od pozwu w wysokości 1 000 zł oraz koszty zastępstwa procesowego powodów w wysokości 10 834 zł.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w wyroku.

Sędzia Ilona Kolarz: